ĢENERĀLADVOKĀTA DAMASO RUISA-HARABO KOLOMERA [*DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER*] SECINĀJUMI, sniegti 2006. gada 18. maijā [1]

I — Ievads

1. Savā prasībā, kas celta atbilstoši EKL 88. panta 2. punkta otrajai daļai, Komisija ir lūgusi Tiesai atzīt, ka, noteiktajā termiņā neizpildot Lēmumu 2002/14/EK [2] par atsevišķu Francijas teritoriālo iestāžu piešķirto atbalstu sabiedrībai *Scott Paper SA/Kimberly-Clark*, Francija nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek EKL 249. panta ceturtā daļa, kā arī šī lēmuma 2. un 3. pants.

2. Atkārtoti celtās prasības šajā Tiesā par problēmām, kas saistītas ar atbalsta, ko dalībvalstis nelikumīgi piešķīrušas saimnieciskās darbības subjektiem, atgūšanu, liecina [3] par šī jautājuma sarežģītību, ko daudzos gadījumos rada atšķirīgi mērķi, kurus izvirzījušas atšķirīgās katras dalībvalsts struktūrā esošās administrācijas.

3. Komisija pārmet Francijai, ka tā nav izpildījusi savus pienākumus, kas tai izriet no Kopienu tiesībām, pieņemot nesaderīgu tiesību aktu, kas noteiktos apstākļos rada pamatu automātiski apturēt maksājamās summas pieprasījuma izpildi, ja šo pieprasījumu apstrīd kompetentajā pirmās instances tiesā.

II — Atbilstošās tiesību normas

4. Tā kā pienākumu neizpilde ir notikusi Francijas tiesību aktu, kas regulē tiesvedību

1 — Oriģinālvaloda — spāņu.

2 — Komisijas 2000. gada 12. jūlija Lēmums 2002/14/EK par Francijas piešķirto valsts atbalstu *Scott Paper SA/Kimberly-Clark* (paziņots ar dokumenta numuru C(2000) 2183) (OV 2002, L 12, 1. lpp.). Prasības pieteikumā un iebildumu rakstā lietas dalībnieki atsaucas uz attiecīgo Kopienas aktu, minot dokumenta numuru (Valsts atbalsts CR 38/1998, agrāk NN 52/1998); tomēr, ņemot vērā laika atstarpi starp sākotnējā teksta paziņošanu franču valodā un tā pārtulkošanu pārējās Kopienas valodās, būtu ērtāk atsaukties uz šo lēmumu, minot tā publicēšanas numuru, tāpēc turpmāk tiks lietots nosaukums "Lēmums 2002/14".

3 — Tajā pašā laika posmā, kurā jāatrisina šis strīds, izskatīšanai ir iesniegtas vēl trīs lietas: C-119/05 *Lucchini Siderurgica*, C-207/05 Komisija/Itālija (2006. gada 1. jūnija spriedums, Krājumā nav publicēts, Krājums, I-70.* lpp.) un apvienotās lietas no C-485/03 līdz C-490/03 Komisija/Spānija.

finanšu procesu jomā, dēļ, tad strīdīgo Kopienas un valsts tiesību normu salīdzinājums sekmētu labāku Komisijas celto iebildumu izpratni.

A — *Kopienu tiesiskais regulējums*

5. Valsts atbalstu EK līgumā reglamentē trīs panti, proti, EKL 87., 88. un 89. pants.

6. EKL 87. pants noteic valsts atbalsta aizlieguma principu, iestājoties noteiktiem priekšnoteikumiem (1. punkts), paredzot vairākus izņēmumus, kas saderīgi ar kopējo tirgu (2. un 3. punkts). EKL 88. pants it īpaši nosaka Komisijas lomu, kontrolējot atbalstu (1. punkts) un pieņemot pasākumus attiecībā uz atbalstu, kuru tā uzskata par nelikumīgu, un šajā gadījumā Komisijai ir arī tiesības prasīt, lai valsts izbeigtu vai mainītu šādu atbalstu (2. punkts). Visbeidzot, EKL 89. pants pilnvaro Padomi pieņemt regulas, lai piemērotu šīs normas un lai piešķirtu atbrīvojumu atsevišķu kategoriju atbalstam.

7. Tieši pamatojoties uz šo pēdējo normu, tika pieņemta Regula (EK) Nr. 659/1999 [4], lai nodrošinātu EKL 88. pantā noteikto procedūru ievērošanu un efektivitāti, kodificējot un konsolidējot Komisijas pastāvīgo praksi, kas izklāstīta vairākos paziņojumos [5].

8. Regulas Nr. 659/1999 preambulas 13. apsvērumā ir atsauce uz tāda finansiāla atbalsta atmaksu, kurš nav saderīgs ar kopējo tirgu, atzīmējot, ka tāda nelikumīga atbalsta gadījumos, kurš nav saderīgs ar kopējo tirgu, būtu jāatjauno efektīva konkurence, un atbalsts, ieskaitot procentus, ir nekavējoties jāatgūst saskaņā ar valstu likumos paredzētajām procedūrām, kuru piemērošana nedrīkstētu būt traucēklis konkurences atjaunošanai, kavējot Komisijas lēmuma tūlītēju izpildi; lai sasniegtu šo rezultātu, dalībvalstīm ir jāveic visi vajadzīgie pasākumi.

9. Šīs vadlīnijas ir nostiprinātas minētās regulas 14. pantā, kas nosaka:

"Atbalsta atgūšana

1. Kad nelikumīga atbalsta gadījumos tiek pieņemti negatīvi lēmumi, Komisija izlemj,

4 — Padomes 1999. gada 22. marta Regula (EK) Nr. 659/1999, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK līguma 93. panta piemērošanai (jaunajā redakcijā — EKL 88. pants) (OV L 83, 1. lpp.).

5 — Otrais apsvērums Regulā Nr. 659/1999.

ka attiecīgā dalībvalsts veic visus vajadzīgos pasākumus, lai atgūtu atbalstu no saņēmēja (turpmāk — "atgūšanas lēmums"). Komisija neprasa atbalsta atgūšanu, ja tas būtu pretrunā ar kādu Kopienu tiesību vispārēju principu.

2. [..]

3. Neskarot nevienu Eiropas Kopienu Tiesas nolēmumu saskaņā ar [EKL 242.] pantu, atgūšanu īsteno tūlīt un saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts likumos paredzētajām procedūrām, ja vien tās nodrošina tūlītēju un efektīvu Komisijas lēmuma izpildi. Šajā nolūkā un gadījumā, ja ir sākts izskatīšanas process valsts tiesā, attiecīgās dalībvalstis, neskarot Kopienu tiesību aktus, veic visus vajadzīgos pasākumus, kas iespējami to attiecīgajās tiesību sistēmās, tostarp pagaidu pasākumus."

B — *Francijas tiesiskais regulējums*

10. Atšķirībā no vispārējām prasībām saskaņā ar Francijas privāttiesībām un, izņemot īpašus tiesību aktu noteikumus, prasībām administratīvās tiesvedības ietvaros saskaņā ar Administratīvā procesa kodeksa L4. pantu nav apturošas iedarbības, ja vien attiecīgā tiesa nav nolēmusi citādi [6].

11. Šis noteikums izriet no valsts iestāžu izdoto dokumentu likumības prezumpcijas (*bénéfice du préalable*), kā arī no administratīvo tiesību būtības, kuras piemērojot, jāievēro [procesuālā] ātruma prasība [7].

12. Tomēr viens izņēmums atrodams Vispārējā vietējo valsts pārvaldes iestāžu kodeksā. Šī kodeksa L 1617-5. panta [8] 1. punkts, kas ietilpst VII nodaļā "Noteikumi par vietējo pašvaldību grāmatvežiem", nosaka:

"1. Ja vietējo valsts pārvaldes iestāžu vai publisko iestāžu izdotie individuālie vai kopējie maksājumu pieprasījumi nav apstrīdēti, tos var tieši izpildīt attiecībā pret parādnieku.

6 — Kodekss stājās spēkā 2001. gada 1. janvārī un 2000. gada 4. maija Rīkojums Nr. 2000-387 apstiprināja rezolutīvo daļu (*JORF* Nr. 107, 2000. gada 7. maijs), kuru ratificēja ar 2003. gada 2. jūlija Likuma Nr. 2003-591 31-I panta pirmo daļu (*JORF* Nr. 152, 2003. gada 3. jūlijs).

7 — Peiser, P., *Contentieux administratif*, izd. Dalloz, 13. izd., Parīze, 2004, 116. lpp.

8 — Papildināts ar 1996. gada 12. aprīļa likuma Nr. 96-314 70. pantu (*JORF* Nr. 88, 1996. gada 13. aprīlis).

Tomēr, ja tiesā iesniegta prasība, kas apstrīd vietējās valsts pārvaldes iestādes vai vietējās publiskās iestādes maksājuma pieprasījuma pareizību, tā izpilde tiek apturēta. [..]"

III — Fakti

A — *Lēmuma 2002/14 pieņemšanas pamatā esošo notikumu kopsavilkums*

13. Sabiedrībai *Scott SA*, kas Francijā sāka darboties 1969. gadā, Soloņas [*Sologne*] industriālajā zonā Sentsirenvales [*Saint-Cyr-en-Val*] pašvaldībā Luarē [*Loiret*] departamentā piederēja mājsaimniecības un sanitārā papīra ražošanas uzņēmums, kurā strādāja aptuveni 170 cilvēki [9].

14. Rūpnīcas būvniecība šajā vietā notika, pamatojoties uz līgumu, ko 1987. gada augustā noslēdza Orleānas [*Orléans*] pilsētas dome un minētais departaments un saskaņā ar kuru sabiedrība *Sempel* — vietējā daļēji publiska sabiedrība, kas departamentam piegādāja aprīkojumu, apņēmās veikt izpēti un darbus, kas vajadzīgi, lai attīstītu *Scott SA* iekārtām paredzēto zemi [10].

15. Pēc līguma noslēgšanas šī pilsēta un departaments apņēmās segt vietas sagatavošanas izmaksas, nepārsniedzot EUR 12 300 000. Tomēr no *Sempel* sagatavotā galīgā aprēķina izriet, ka kopējās izmaksas bija aptuveni EUR 21 400 000 [11].

16. *Scott SA* iegādājās 48 hektārus par cenu EUR 9,9 par kvadrātmetru (kopā EUR 4,7 miljoni), — summu, par kādu pastāvēja vienošanās ar *Sempel*.

17. Turklāt līguma 7. pants noteica *Scott SA* izdevīgāku tarifu par notekūdeņu novadīšanu, kas fiksēts 25 % apmērā no visizdevīgākā tajā laikā esošā tarifa; tomēr 1989. gada janvārī Orleānas pilsētas dome grozīja šo tarifu un ieviesa jaunu samazinājuma koeficientu, kas atkarīgs no patēriņa apjoma m^3, kas sabiedrībai bija vēl izdevīgāks, jo bez jebkāda pamatojuma pārkāpa jebkuru filozofiju, uz kuras balstījās šī tarifa jaunais aprēķins: tarifs tika samazināts par apjomu, kas nepārsniedz 50 000 m^3; tika palielināts tarifs par apjomu, kas nepārsniedz

9 — Lēmuma 2002/14 apsvērumu 12. un 13. punkts.

10 — Lēmuma 2002/14 apsvērumu 14., 16. un 17. punkts.

11 — Lēmuma 2002/14 apsvērumu 18. un 19. punkts.

150 000 m^3 ar acīmredzami sodošu mērķi; bet beigās zemāks maksas tarifs tika noteikts par patēriņu, kas pārsniedz 150 000 m^3, un šis tarifs attiecās uz *Scott SA* [12].

18. 1996. gada janvārī Kimberly-Clark Corporation nopirka Scott SA akcijas.

19. 1996. gada decembrī, pēc tam, kad Francijas *Cour des Comptes* (Auditoru tiesa) publicēja ziņojumu ar nosaukumu "Vietējo valsts pārvalžu iestāžu atbalsts uzņēmumiem", Komisija saņēma sūdzību par izdevīgajiem nosacījumiem, ar kādiem tika pārdoti attiecīgie 48 hektāri [13].

20. 1998. gada maijā, pamatojoties uz Francijas iestāžu sniegto papildu informāciju, Komisija uzsāka EKL 88. panta 2. punktā noteikto procedūru attiecībā uz šiem pasākumiem, ņemot vērā šaubas, kas tai joprojām bija par apstākļiem, kādos Francijas iestādes bija rīkojušās attiecībā uz *Scott SA*, un šo pasākumu saderību ar Līgumu [14].

21. Lai gan 1998. gada janvārī *Kimberly-Clark* paziņoja par fabrikas slēgšanu, tās aktīvi, ieskaitot zemes gabalu un papīrfabriku, tā paša gada jūnijā tika nodoti *Procter & Gamble* [15].

22. Kad Komisija izbeidza šo lietu, tā nevarēja atrast nevienu objektīvu pamatojumu, kāpēc vietējās valsts pārvaldes iestādes varēja cerēt uz pienācīgu atdeves likmi no saviem ieguldījumiem, proti, no maksājumiem, kurus *Scott SA* izdarīja, lai transformētu lauksaimniecības zemi par industriālu poligonu un lai uzbūvētu rūpnīcas noliktavu pirms zemes gabala pārdošanas šim uzņēmumam; tāpat nebija iespējams konstatēt nevienu komerciālu pamatojumu vai vispārējās nodokļu politikas apsvērumus, kādēļ tika noteikts tik zems koeficients ūdens patēriņam, kas pārsniedz 150 000 m^3, kad faktiski galvenais labuma guvējs bija *Scott SA* [16].

23. Tādēļ Komisija pieņēma Lēmumu 2002/14, nosakot, ka Francija pretēji EKL 88. panta 3. punktam ir prettiesiski sniegusi *Scott SA* valsts atbalstu izdevīgākas zemes gabala cenas veidā par 48 hektāriem industriālās zemes ar pašreizējo vērtību EUR 12 300 000 un izdevīgāku tarifu veidā par notekūdeņu novadīšanu attiecībā uz visu

12 — Lēmuma 2002/14 apsvērumu 25.–27. punkts.
13 — Lēmuma 2002/14 apsvērumu 1. punkts.
14 — Lēmuma 2002/14 apsvērumu 4. punkts.
15 — Lēmuma 2002/14 apsvērumu 13. punkts.
16 — Lēmuma 2002/14 apsvērumu 239. punkts.

ūdens patēriņu, kas pārsniedz 150 000 m^3, ko Komisija atzina par nesaderīgu ar kopējo tirgu [17].

24. Lēmumā Francijas Republika bija aicināta atgūt atbalstu, kas nelikumīgi piešķirts *Scott SA* [18]. Lēmumā bija arī noteikts, ka atgūšanai jānotiek nekavējoties saskaņā ar valsts tiesību procedūrām, ja vien tās nodrošina tūlītēju un efektīvu šī lēmuma izpildi, un ka atgūstamajā atbalstā jāietver procenti, sākot no brīža, kad uzņēmums pirmo reizi saņēma atbalstu, līdz tā atgūšanas brīdim [19].

B — *Strīds par Lēmuma 2002/14 izpildi*

25. Attiecīgi 2000. gada 30. novembrī un 4. decembrī gan *Scott SA*, gan attiecīgās vietējās valsts pārvaldes iestādes iesniedza Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesā prasību par Lēmuma 2002/14 atcelšanu. Līdz šim brīdim Pirmās instances tiesa ir pieņēmusi nolēmumu tikai attiecībā uz iebildi par noilgumu [20], bet spriedums par spēkā esamību vēl nav taisīts.

17 — Lēmuma 2002/14 1. pants.

18 — Lēmuma 2002/14 2. pants.

19 — Lēmuma 2002/14 3. pants.

20 — 2003. gada 10. aprīļa spriedumos lietā T-366/00 *Scott SA*/Komisija (*Recueil*, II-1763. lpp.) un lietā T-369/00 *Département du Loiret*/Komisija (*Recueil*, II-1789. lpp.) Pirmās instances tiesa noraidīja prasītāju lūgumu. Par pirmo spriedumu Tiesā tika iesniegta apelācijas sūdzība, bet ar 2005. gada 6. oktobra spriedumu lietā C-276/03 P *Scott*/Komisija (Krājums, I-8437. lpp.) Tiesa to noraidīja.

26. Lai atgūtu piešķirto atbalstu, attiecīgās vietējās iestādes izdeva vairākus maksājuma pieprasījumus, prasot, lai saņēmēja sabiedrība atmaksātu summu, ko tā saņēmusi kā priekšrocības zemes gabala, uz kura uzbūvēta tās rūpnīca, un izdevīgāku tarifu par notekūdeņu novadīšanu veidā.

27. Tomēr starp Francijas Republiku un Komisiju radās domstarpības par precīzu zemes gabala cenu, lai arī no prasības pieteikuma un iebildumu raksta izriet, ka pēc tam, kad bija saņemta grozītā Lēmuma 2002/14 versija [21], valsts pārvaldes iestādes koriģēja savus maksājuma pieprasījumus atbilstoši Komisijas aprēķinātajai summai.

28. Ņemot vērā šīs domstarpības, Luarē ģenerālpadome [*Conseil général*] izsniedza jaunu maksājuma pieprasījumu EUR 4 691 370 apmērā, bet Orleānas pilsēta izsniedza maksājuma pieprasījumu EUR 7 621 937 apmērā, kas veidoja kopējo atmaksājamo summu, kuru Komisija bija aprēķinājusi EUR 12 300 000 apmērā.

29. Sākotnēji Orleānas pilsētas dome attiecībā uz maksu par notekūdeņu novadīšanu izdeva sešus maksājuma pieprasījumus, no

21 — Nosūtīts ar Komisijas 2001. gada 2. marta vēstuli.

kuriem *Procter & Gamble* apmaksāja tikai vienu EUR 165 887 apmērā, bet pārējos piecus aizstāja trīs jaunākie maksājuma pieprasījumi kopsummā par EUR 881 015.

30. 2002. gada martā Komisija lūdza, lai Francijas valdība iesniedz jaunāko informāciju par prettiesiski piešķirtā atbalsta atgūšanas procesa virzību.

31. Francijas Republika atbildēja, ka *Kimberly-Clark*, 2001. gada 29. oktobrī un 27. novembrī ceļot prasību Orleānas *Tribunal administratif* (Administratīvā pirmās instances tiesa), ir pārsūdzējusi piecus neapmaksātos maksājumu pieprasījumus, t.i., divus maksājuma pieprasījumus attiecībā uz zemes gabalu un trīs maksājuma pieprasījumus attiecībā uz maksu par notekūdeņu novadīšanu, apstrīdot maksājuma pieprasījumu, kas attiecas uz zemes gabalu, un 2002. gada 8. martā — apstrīdot trīs maksājuma pieprasījumus attiecībā uz maksu par notekūdeņu novadīšanu.

32. Francijas iestādes arī informēja, ka saskaņā ar Francijas tiesību aktiem administratīvajā tiesā iesniegtajām prasībām šajā lietā ir apturoša iedarbība attiecībā uz maksājuma pieprasījumiem. Komisija savukārt vaicāja par pamatiem, kas bija izvirzīti, lai apstrīdētu šos aktus, kā arī par to, vai saskaņā ar valsts tiesību aktiem bija iespējams atturēties no apturošas iedarbības piemērošanas un attiecīgās sabiedrības bankas kontos iesaldēt naudas summas, par valsts tiesvedības grafiku un par tiesībām iesniegt apelācijas sūdzību. Turklāt tā arī lūdza valsts tiesā iesniegtās prasības kopiju.

33. 2003. gada jūlijā Francijas valdība informēja Komisiju par to, ka tās rīcībā nav tiesisku līdzekļu, lai piespiestu valsts tiesu uzlikt pienākumu atmaksāt nelikumīgo valsts atbalstu, pirms administratīvā tiesa nav izskatījusi lietu pēc būtības. Tā neiesniedza Komisijai nevienu prasītā procesuālā dokumenta kopiju, norādot, ka šie dokumenti nav publiski, jo tos aizsargā tiesas procesa slepenība.

34. Visbeidzot, pēc 2004. gada 21. janvāra sapulces starp Komisijas dienestiem un Francijas pārvaldes iestādēm, lai izskatītu pret Franciju ierosinātās lietas jautājumā par valsts atbalstu, Komisija nosūtīja vēstuli, atkārtojot savus lūgumus. Tā kā tā nesaņēma atbildes uz turpmākajiem 2004. gada 9. marta un 29. aprīļa atgādinājumiem, Komisija nolēma sākt tiesas procesu.

IV — Tiesvedība Tiesā

35. Prasības pieteikumā, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2005. gada 26. maijā, lūgts atzīt, ka,

noteiktajā termiņā neizpildot Lēmumu 2002/14 par atsevišķu vietējo valsts pārvalžu iestāžu piešķirto valsts atbalstu *Scott Paper SA/Kimberly-Clark*, Francija nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek EKL 249. panta ceturtā daļa un minētā lēmuma 2. un 3. pants. Prasības pieteikumā arī lūgts piespriest atbildētājai dalībvalstij segt tiesāšanās izdevumus.

36. Iebildumu rakstā, kas iesniegts 2005. gada 1. augustā, Francijas valdība apgalvo, ka prasība jānoraida kā nepamatota un jāpiespriež Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

37. Rakstveida procedūru noslēdza replikas un atbildes uz repliku posms.

38. Tā kā neviens no lietas dalībniekiem nelūdza noturēt mutvārdu tiesas sēdi, tā netika noturēta.

V — Prasības sakarā ar valsts pienākumu neizpildi analīze

A — *Kopsavilkums*

39. 2003. gada 2. jūlija vēstulē, kuras īstums nav apstrīdēts, Francijas iestādes informēja Komisiju par to, ka Orleānas *Tribunal administratif* ir apturējusi tiesvedību, kurā pārsūdzēti pieci neapmaksātie maksājuma pieprasījumi, līdz brīdim, kamēr Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesa pieņems spriedumu lietā par Lēmuma 2002/14 spēkā esamību.

40. Komisija pamatoja savu prasību ar to, ka Francija nav izpildījusi savus pienākumus saistībā ar Francijas tiesas rīcību un ka attiecīgās vietējās valsts pārvaldes iestādes ir atbalstījušas šo tiesas spriedumu.

41. Savā iebildumu rakstā Francijas Republika noliedza, ka Orleānas *Tribunal administratif* pēc savas iniciatīvas ir apturējusi uzsākto tiesvedību. Attiecīgi savā atbildē Komisija, no vienas puses, sašaurināja sākotnējo sūdzību līdz Vispārējā vietējo valsts pārvaldes iestāžu kodeksa L 1617-5. pantā noteiktās izpildes apturēšanas automātiskajai iedarbībai un līdz tam, ka trūkst jebkādi pagaidu pasākumi, kas paredzēti, lai kompensētu apturēšanas iedarbību. No otras puses, Komisija izvirzīja papildu iebildumus par to, ka kļūda 2003. gada 2. jūlija vēstulē un klusums, kas sekoja pēc Komisijas rakstveida atgādinājumiem, ar kuriem tika prasīts sniegt tālāku informāciju par lietu, arī ir vērtējami kā Francijas pienākumu neizpilde, jo, kā Komisija apgalvo, šī rīcība ir pretrunā ar EKL 10. pantā noteikto lojālas sadarbības pienākumu.

42. Tā kā strīdus priekšmets aprobežojas ar šiem iebildumiem, savā analīzē es tikai

aplūkošu jautājumu, vai apstrīdētā Francijas tiesību norma ir saderīga ar Kopienu tiesībām, it īpaši ar Regulas Nr. 659/1999 14. panta 3. punktu, un jautājumu par iespējamo EKL 10. panta pārkāpumu.

B — *Automātiska maksājuma pieprasījumu iedarbības apturēšana, ņemot vērā Kopienu tiesības*

43. Šīs problēmas pamatā ir spriedze starp dalībvalstu procesuālo autonomiju un Kopienu tiesību efektivitāti, kas atrisināma, izmantojot pienācīgu līdzsvaru. Šis līdzsvars jāpanāk, pamatojoties uz Kopienu tiesību vispārīgajiem principiem, it īpaši saistībā ar to, kā principus piemēro dalībvalstu tiesas, un saistībā ar Tiesas izstrādātajiem tiesvedības principiem par efektivitāti un līdzvērtību.

1) Vispārējie apsvērumi: tiešā iedarbība, pārākums un Kopienu tiesību piemērošana valsts tiesībās

44. Kopienu tiesību sistēmas paši pamati, kurus es tālāk izklāstīšu, ir labi zināmi, bet tos nedrīkst novērtēt par zemu, jo tie ir svarīgi, šajā kontekstā pieņemot manis piedāvāto risinājumu.

45. Ceļojums sākas ar spriedumu lietā *Van Gend & Loos* [22], kurā tika nodibināta Kopienu tiesību tiešās iedarbības doktrīna, kas jāpapildina ar papildu prasībām, kas noteiktas lietās *Ratti* [23] un *Becker* [24], ka apstrīdētās tiesību normas priekšmetam jābūt beznosacījumu un pietiekami precīzam.

46. Tādi apstrīdētie lēmumi kā šajā lietā [25] parasti atbilst šīm prasībām atbilstoši EKL 249. panta ceturtās daļas redakcijai, kas nosaka, ka lēmumi uzliek saistības kopumā tiem, kam tie adresēti. Turklāt tas, ka dalībvalstīm nav nekādas diskrecionārās novērtējuma varas attiecībā uz direktīvu rezultātu un ka tās drīkst izvēlēties vienīgi to īstenošanas formas un metodes, netraucē šo normu tiešajai iedarbībai [26].

47. Iepriekšējā punktā izteiktais viedoklis ir pretrunā ar Francijas Republikas apgalvojumu, ka no juridiskā viedokļa ir apturēta vietējās valsts pārvaldes iestādes izdoto maksājuma pieprasījumu iedarbība, nevis Lēmuma 2002/14 iedarbība, no kā izriet, ka lēmuma acīmredzamās sekas izriet tikai no procesuālās autonomijas principa.

22 — Tiesas 1963. gada 5. februāra spriedums lietā 26/62 (*Recueil*, 1. lpp.).

23 — Tiesas 1979. gada 5. aprīļa spriedums lietā 148/78 (*Recueil*, 1629. lpp.).

24 — Tiesas 1982. gada 19. janvāra spriedums lietā 8/81 (*Recueil*, 53. lpp.).

25 — Isaac, G., *Manual de derecho comunitario general*, 3. izd. spāņu valodā, red. *Germán-Luis Ramos Ruano*, Ariel SA, Barselona, 1995, 196. lpp.

26 — Isaac, G., *op. cit.*, 192. lpp.

48. Atbildētājas valdības izvirzītajos argumentos izteikta piekrišana, ka ir pārkāpts Regulā Nr. 659/1999 noteiktais kompetences sadalījums, kas piešķir Komisijai pilnvaras novērtēt valsts atbalstu un prasīt tā atgūšanu, bet dalībvalstīm — pilnvaras izvēlēties metodes, lai atgūtu atbalstu, kas atzīts par nelikumīgu un nesaderīgu ar kopējo tirgu. Patiešām, šāds kompetences sadalījums novestu pie absurdām sekām, atļaujot dalībvalstīm atņemt Kopienu aktiem iedarbību, izmantojot taktiku ar īstenošanas pasākumu pieņemšanu, ko var viegli apstrīdēt, lai izvairītos no nevēlamiem rezultātiem vai lai mīkstinātu tos, tādējādi ierobežojot šo aktu efektivitāti.

49. Tāpat jāievēro pārākuma princips, kas sākotnēji minēts spriedumā lietā *Costa* [27], kas, runājot cita ievērojama franču tiesību pētnieka vārdiem, definēja šo pamatjēdzienu attiecībā uz Kopienu tiesībām kopumā [28]. Konflikta gadījumā šis princips noteic, ka Kopienu tiesībām ir priekšroka attiecībā pret valdības un administratīvajām iestādēm, likumdošanas un tiesu varu [29].

50. Šo ideju pamatotība redzama spriedumā lietā *Simmenthal*, kurā valsts tiesām tika uzlikts pienākums nodrošināt Kopienu tiesību normām pilnīgu efektivitāti [30], nosakot, ka, ja nepieciešams, tad pēc pašas tiesas iniciatīvas jāatsakās piemērot ikvienu pretēju valsts tiesību normu arī tad, ja tā pieņemta vēlāk, un arī tika noteikts, ka valsts tiesām nav jālūdz vai jāgaida, kamēr ar likumdošanas vai ar konstitucionāliem līdzekļiem šāda norma pirms tam tiek atcelta [31].

51. Šo apgalvojumu pārliecinošais spēks ļauj pienācīgi interpretēt valsts procesuālās autonomijas principu: tā mērķis nav, kaut vai daļēji, nodot dalībvalstīm pilnvaras pieņemt tiesību normas vai pielāgot šo tiesību normu piemērošanu tā, lai tās atbilstu pašu interesēm, bet drīzāk pastiprināt Kopienu tiesību ietekmi, tādējādi veicinot to pilnīgu piemērošanu [32] vienveidīgā, tiešā un tūlītējā veidā [33].

52. Šajā sakarā dalībvalstu brīvība attiecībā uz Kopienu tiesību ieviešanu savās tiesību sistēmās izpaužas sadarbības mehānismā, kas izvirza tādu pašu mērķi kā Kopienu likumdevējs, proti, sekmēt visu Kopienu tiesību

27 — Tiesas 1964. gada 15. jūlija spriedums lietā 6/64 (*Recueil*, 1141. lpp.).

28 — Simon, D. "Le système juridique communautaire", izd. *Presses universitaires de France*, 3. izd., Parīze, 2001, 410. lpp.

29 — Simon, D., *op. cit.*, 411. lpp.

30 — Savu 2006. gada 16. marta secinājumu apvienotajās lietās C-392/04 un C-422/04 *i-21* Vācija un *Isis Multimedia* (spriedumu Tiesa vēl nav pasludinājusi) 90. un nākamajos punktos es atzīmēju, ka doktrīnas attīstība attiecībā uz direktīvām līdzinās anomālijai, kuru radījusi to horizontālās tiešās iedarbības neatzīšana (91. punkts). Šādu nostāju, saprotams, nevar attiecināt uz regulām vai lēmumiem, kuriem pēc definīcijas piemīt šāda kvalitāte.

31 — Tiesas 1978. gada 9. marta spriedums lietā 106/77 *Simmenthal* (*Recueil*, 629. lpp., 24. punkts).

32 — Tiesas 1972. gada 13. jūlija spriedums lietā 48/71 Komisija/Itālija (*Recueil*, 529. lpp., 7. punkts).

33 — Tiesas 1968. gada 19. decembra spriedums lietā 13/68 *Salgoil* (*Recueil*, 661. lpp., it īpaši 675. lpp.).

normu kopumu, nevis darboties kā šķērslim, kas varētu šim progresam traucēt. Neraugoties uz to, ka, neesot Kopienu tiesību normām, Tiesa var izmantot katras dalībvalsts procedūru [34], šim valstīm jāatturas no Līgumā noteikto mērķu sasniegšanas traucēšanas [35].

53. Pamatojoties uz šo, būtu iespējams secināt, ka Orleānas *Tribunal administratif* ir vainojama par to, ka nav atturējusies no Vispārējā vietējo valsts pārvaldes iestāžu kodeksa L 1617-5. panta piemērošanas, lai paātrinātu Francijas vietējo valsts pārvalžu iestāžu izdoto maksājuma pieprasījumu samaksu, tāpat kā spriedumā lietā *Factortame III* Tiesa lika Augstākajai Tiesai neņemt vērā Anglijas tiesību uzlikto nosacījumu, kas prasa pierādījumus par pilnvaru nepareizu izmantošanu [*misfeasance in public office* — nolaidība valsts dienestā], lai amatpersonas varētu saukt pie atbildības, ko likumdevējs nebija iepriekš paredzējis [36].

54. Tomēr būtu pārsteidzīgi pieņemt šādu pieeju, jo Tiesa vēlāk mīkstināja savu judikatūru un, kā norādīts šo secinājumu 52. punktā, definēja procesuālās autonomijas principu precīzākās robežās. Tāpēc būtu piemēroti pārbaudīt attīstību, kādu radīja efektivitātes un līdzvērtības principi.

2) Efektivitātes princips

55. Komisija norāda, ka pieci gadi, kas pagājuši no Lēmuma 2002/14 pieņemšanas brīža līdz šīs prasības iesniegšanas brīdim, parāda, ka, atskaitot *Procter & Gamble* atmaksātos EUR 165 887,40, Francija pretēji Regulas Nr. 659/1999 14. panta 3. punktam nav atmaksājusi *Scott SA* nelikumīgi piešķirto valsts atbalstu.

56. Komisija saista šo situāciju ar automātisko procesa apturēšanu valsts līmenī [37], kas, neesot nekādām alternatīvām, lai citādi kompensētu šo apturēšanu, pārkāpj iepriekš minētajā pantā noteikto efektivitātes principu.

34 — Tiesas 1971. gada 11. februāra spriedums lietā 39/70 *Norddeutsches Vieh- und Fleischkontor* (*Recueil*, 49. lpp.). Skat. arī 1976. gada 16. decembra spriedumus lietā 33/76 *Rewe* (*Recueil*, 1989. lpp.) un lietā 45/76 *Comet* (*Recueil*, 2043. lpp.).

35 — Constantinesco, V. "L'article 5 CEE., de la bonne foi à la loyauté communautaire", *Du droit international au droit de l'intégration, Liber Amicorum Pierre Pescatore*, Nomos Verlag, Bāden-Bādene, 1987, 97. lpp.

36 — Tiesas 1996. gada 5. marta spriedums apvienotajās lietās C-46/93 un C-48/93 *Brasserie du Pêcheur y Factortame* (*Recueil*, I-1029. lpp., it īpaši 73. punkts).

37 — Komisija vērš uzmanību uz šīs juridiskās konstrukcijas izņēmuma stāvokli Francijas tiesību sistēmā un pretnostata to šīs valsts administratīvo tiesību vispārīgajam principam, kas noteikts *Code de justice administrative* [Administratīvo tiesību kodeksa] L 4. pantā, atsaucoties uz Chapus, R., *Droit du Contentieux administratif*, 11. izd., izd. Domat, Parīze, 2004, 457. un turpmākie punkti.

57. Šajā sakarā Komisija arī pievērš uzmanību stingrajiem nosacījumiem, kas saskaņā ar pastāvīgo Tiesas judikatūru valsts tiesību sistēmām ir jāizpilda, lai nodrošinātu, ka Kopienu pasākumi nezaudē iedarbību. It īpaši Komisija apgalvo, ka *Scott SA* piešķirtā atbalsta gadījumā nav iesniegti nekādi pierādījumi par to, ka apstrīdētais pasākums tika apturēts kā ārkārtējs gadījums, lai izvairītos no būtiska un nelabojama kaitējuma nodarīšanas šim lietas dalībniekam [38].

58. Attiecībā uz nespēju nekavējoties nodrošināt atgūšanu Francija neapgalvo, ka tai pilnīgi nebija iespējams izpildīt šo prasību, bet gan drīzāk, ka tā veikusi visus nepieciešamos pasākumus, lai atgūtu *Scott SA* piešķirto atbalstu. Tālāk Francija apgalvo, ka būs iespējams saņemt atmaksu, jo apturēšanai ir pagaidu raksturs, kas ir spēkā līdz valsts tiesas spriedumam.

59. Lai attaisnotu savu rīcību, Francijas valdība apgalvo, ka efektivitātes princips balstās uz vēsturisko interpretāciju, jo Regulas Nr. 659/1999 galīgajā redakcijā netika ietverta frāze, kas bija sastopama 14. panta 3. punkta iepriekšējās redakcijas beigās [39], attiecībā uz to, ka "valsts tiesībās paredzētajai pārsūdzībai nav apturošas iedarbības". Pēc Francijas valdības domām, šis izlaidums pierāda, ka Kopienu likumdevēja mērķis bija atļaut apturošu iedarbību.

60. Es neuzskatu Francijas valdības nostāju par pārliecinošu šādu iemeslu dēļ:

61. Efektivitātes princips radās spriedumos lietās *Rewe* un *Comet* [40], lai arī pirmoreiz tas tika izmantots spriedumā lietā *San Giorgio* [41], kurā Tiesa nosprieda, ka "dalībvalsts nevar pakļaut valsts nodevu, kas ieturētas pretēji Kopienu tiesību prasībām, atmaksu [..] noteikumiem par pierādījumiem, kas padara šo tiesību īstenošanu praktiski neiespējamu" [42].

62. Vēlāk šis princips tika attīstīts lietās par Kopienu tiesību normām, kas piešķir tiesības indivīdiem, kā rezultātā tika atzīmēts, ka pastāv cieša jēdzieniska saistība starp principu un dalībvalstij uzlikto pienākumu nodro-

38 — Tiesas 1991. gada 21. februāra spriedums apvienotajās lietās C-143/88 un C-92/89 *Zuckerfabrik Süderdithmarschen* un *Zuckerfabrik Soest* (*Recueil*, I-415. lpp., 23. un turpmākie punkti) un 1995. gada 9. novembra spriedums lietā C-465/93 *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft* u.c. (*Recueil*, I-3761. lpp.). Tāpat svarīgi pieminēt citus nosacījumus, kas minēti pirmajā spriedumā, kas ir: par Kopienas tiesību aktu jābūt nopietnām šaubām; tiesai, kas nosaka pagaidu pasākumus, ir pienākums uzdot jautājumu prejudiciāla nolēmuma sniegšanai par spēkā esamību, ja vien šāds jautājums jau nav uzdots; un, lai neatliktu malā Kopienas tiesību normas, jāņem vērā Kopienas intereses.

39 — Priekšlikums Padomes Regulai (EK) ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK līguma 93. panta piemērošanai (COM(98) 73, galīgā redakcija — *CNS* 98/0060) (OV C 116, 13. lpp.).

40 — Minēts 34. zemsvītras piezīmē.

41 — Tiesas 1983. gada 9. novembra spriedums lietā 199/82 (*Recueil*, 3595. lpp.).

42 — Iepriekš minētais spriedums lietā *San Giorgio*, 18. punkts.

šināt visiem Kopienu pilsoņiem, kuru tiesības ir aizskartas, pieeju tiesiskajai aizsardzībai [43] un tas ir saistīts ar noturīgu loģiku ar tiesībām uz procesu, kurā ietvertas visas garantijas (*droit au juge*) [44].

63. Tāpēc varētu apšaubīt, ka Komisija drīkst atsaukties uz šo pamatprincipu, lai prasītu tās lēmumu izpildi, jo pastāv jautājums, vai tai ir "Kopienas personas" statuss. Tomēr no šīs polemikas ir jāizvairās, jo Regulas Nr. 659/1999 14. panta 3. punkts skaidri noteic, ka "atgūšanu īsteno tūlīt un saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts likumos paredzētajām procedūrām, ja vien tās nodrošina tūlītēju un efektīvu Komisijas lēmuma izpildi".

64. Šī norma efektivitātes principu atspoguļo tik acīmredzami, ka Komisijai nav jāpierāda, ka tai ir tāda Kopienas pilsoņa statuss, kas vēlas saņemt savu aizskarto juridisko tiesību aizstāvību. Efektivitātes princips nav vispārējs princips, jo tas ir nostiprināts kā juridiska prasība tiesību normā, uz kuru balstās Kopienas iestādes prasība.

65. Neliels skaidrojums vajadzīgs par Francijas valsts pārvaldes iestāžu izvirzīto argumentu, ka tās nav vainojamas, jo ir izsmēlušas visas to rīcībā esošās rīcības pilnvaras.

66. Patiešām, vietējās pārvaldes iestādes attiecīgajā procesā diezgan ātri izsniedza maksājuma pieprasījumus un nosūtīja tos apmaksai *Scott SA*. Valsts pārvaldes iestādes uzskata, ka tiesvedība, kurā tika apstrīdēti šie maksājuma pieprasījumi, pārtrauca atbalsta atgūšanu, jo automātiski tika pārtraukta maksājuma pieprasījumu izpilde.

67. Tomēr, ņemot vērā šo juridisko un normatīvo šķērsli, un saskaņā ar judikatūru *Simmenthal* [45] lietā Francijas tiesai vismaz bija jāapsver, vai bija piemēroti atzīt Vispārējā vietējo valsts pārvaldes iestāžu kodeksa L 1617-5. pantu par nepiemērojamu, lai nodrošinātu, ka Lēmums 2002/14 darbojas pilnībā, ņemot vērā, ka saskaņā ar spriedumiem lietās *Kraaijeveld* u.c. [46] un *Eco Swiss* [47]

43 — Tiesas 1986. gada 15. maija spriedumā lietā 222/84 *Johnston* (*Recueil*, 1651. lpp.) noteiktie pienākumi.

44 — Girerd, P. "Les principes d'équivalence et d'effectivité: encadrement ou désencadrement de l'autonomie procédurale des Etats membres?", *Revue trimestrielle de droit européen*, 38 (1), 2002. gada janvāris/marts, 86. lpp.

45 — Minēts iepriekš 31. zemsvītras piezīmē.

46 — Tiesas 1996. gada 24. oktobra spriedums lietā C-72/95 (*Recueil*, I-5403. lpp.).

47 — Tiesas 1999. gada 1. jūnija spriedums lietā C-126/97 (*Recueil*, I-3055. lpp.).

automātiska lēmuma īstenošanas apturēšana neliedz tiesai pēc pašas ierosmes atsaukties uz Kopienu tiesību pārākumu [48], kā izskaidrots iepriekš [49].

68. Tomēr Francijas tiesas nevar iestāties pret automātisko apturošo iedarbību *ex lege* saskaņā ar valsts tiesību normām, un tā rezultātā radušās sekas es aplūkošu tālāk.

69. Turklāt efektivitātes principa nostiprināšanas dēļ Tiesa ir noteikusi ļoti augstus pierādījumu standartus tām dalībvalstīm, kas cenšas pierādīt, ka tās ir izpildījušas savus pienākumus, neraugoties uz to, ka nav atgūts valsts atbalsts, kas atzīts par nelikumīgu un nesaderīgu ar kopējo tirgu.

70. Tāpēc saskaņā ar pastāvīgo judikatūru vienīgā aizstāvība dalībvalstij pret prasību sakarā ar pienākumu neizpildi, kas celta atbilstoši EKL 88. panta 2. punktam, ir paziņojums, ka lēmuma īstenošana bijusi pilnīgi neiespējama [50].

71. Tomēr Francijas valsts pārvaldes iestādes ir nepārprotami noliegušas, ka tās būtu izvirzījušas šādu pamatojumu, un tāpēc tas nav jāpārbauda, jo Tiesas pienākumos neietilpst pēc savas ierosmes izvirzīt šādus pierādījumus.

72. Apgalvojot, ka tā ir darījusi visu iespējamo, Francijas valdība cenšas Tiesas praksē ieviest jaunu pamatojumu. Tomēr, nenorādot šī pamatojuma iemeslus, šķiet, ka Francijas valdība balstās uz tiesību normām, kas ir raksturīgas tās iekšzemes tiesību sistēmai, proti, uz maksājuma pieprasījumu iedarbības apturēšanu.

73. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, kas aizliedz tāda veida pamatojumu [51], Tiesa ir noraidījusi ideju, ka, tā kā atbalsta atgūšana izpaudās nodokļa ar atpakaļejošu spēku veidā, šī atgūšana bija pretrunā ar attiecīgās dalībvalsts konstitucionālajām tiesībām [52]. Ja

48 — Patiešām, ģeneráladvokāts Darmons [*Darmon*] bija stingrāks un pārliecinošāks savu secinājumu, kas sniegti apvienotajās lietās no C-87/90 līdz C-89/90 *Verholen* u.c. (1991. gada 11. jūlija spriedums, *Recueil*, I-3757. lpp.), 19. punktā, kurā, pamatojoties uz Kopienu tiesību pārākumu, viņš apgalvo, ka valsts tiesai ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums pēc savas ierosmes norādīt uz Kopienu tiesību normas esamību.

49 — 1995. gada 14. decembra spriedumā apvienotajās lietās C-430/93 un C-431/93 *Van Schijndel* un *Van Veen* (*Recueil*, I-4705. lpp.) Tiesa nosprieda, ka valsts tiesām ir "pasīva" loma, ciktāl tas attiecas uz viņu pienākumu pēc savas ierosmes norādīt uz Kopienu tiesību aktu civilprocesā, uz kuru attiecas princips, ka dalībniekiem jāuzņemas iniciatīva, tādējādi ierobežojot efektivitātes principa piemērojamību. Tāpat nevar balstīties uz jaunāku Tiesas 2006. gada 16. marta spriedumu lietā C-234/04 *Kapferer* (Krājums, I-2585. lpp.), jo šī lieta attiecās uz valsts tiesu, kurai bija jāpieņem nolēmums attiecībā uz spriedumu, kas nebija saderīgs ar Kopienu tiesībām, bet kuram tomēr bija *res judicata* spēks.

50 — Tiesas 1995. gada 23. februāra spriedums lietā C-349/93 Komisija/Itālija (*Recueil*, I-343. lpp., 12. punkts), 1995. gada 4. aprīļa spriedums lietā C-348/93 Komisija/Itālija (*Recueil*, I-673. lpp., 16. punkts) un 2001. gada 22. marta spriedums lietā C-261/99 Komisija/Francija (*Recueil*, I-2537. lpp., 23. punkts).

51 — Tiesas 1988. gada 27. aprīļa spriedums lietā C-225/86 Komisija/Itālija (*Recueil*, 2271. lpp., 10. punkts).

52 — Tiesas 1993. gada 10. jūnija spriedums lietā C-183/91 Komisija/Grieķija (*Recueil*, I-3131. lpp., 17. punkts).

Francijas Republika apgalvotu, ka apturošā pasākuma pagaidu raksturs ir pietiekams, lai pierādītu, ka atgūšana ir joprojām iespējama, būtu pietiekami atsaukties uz par pieciem gadiem ilgāku nokavējumu, lai noraidītu šo argumentu.

74. Līdzīgi attiecībā uz Kopienu tiesību efektivitātes stiprināšanu Tiesa arī ir nospriedusi, ka, īstenojot Komisijas lēmumu saistībā ar valsts atbalstu, dalībvalstij ir jāziņo šai iestādei par jebkādām neparedzētām un neparedzamām grūtībām, ar kādām tā saskaras, izsakot priekšlikumus par piemērotiem grozījumiem. Šādā gadījumā Komisijai un attiecīgajai dalībvalstij jāievēro EKL 10. pantā nostiprinātais lojālas sadarbības princips un jāstrādā kopā labā ticībā, lai pārvarētu grūtības, pilnībā ievērojot Līguma normas, it īpaši tās, kas attiecas uz atbalstu [53].

75. No lietas materiāliem ir skaidrs, ka Francijas valdības rīcība nekad nav atbildusi šiem kritērijiem, jo tā nepārskatīja apstrīdēto tiesību normu.

76. Tāpat būtu jānoraida apgalvojums par pēdējā teikuma izslēgšanu no Regulas Nr. 659/1999 projekta [14. panta 3. punkta], lai pierādītu, ka prasībām, kas iesniegtas saskaņā ar valsts tiesībām, ir apturoša iedarbība.

77. Francijas valdības atsauce tās iebildumu rakstā uz Reģionu komitejas atzinumu [54] tikai apstiprina faktu, ka Kopienu likumdevējs ir piesardzīgi atturējies no dalībvalstu pilnvaru ierobežošanas procesu par valsts atbalsta atgūšanu jomā. Tomēr Francijas valdība no tā izdara nepareizus secinājumus, ka apturoša iedarbība jāuzskata par likumīgu visos apstākļos, jo tai nav tiesību apiet Kopienu tiesību principus, kuru piemērošana ir obligāta.

78. Pēdējā teikuma izslēgšana no Regulas Nr. 659/1999 projekta galīgās redakcijas 14. panta 3. punkta kalpoja, lai saglabātu Kopienu tiesību *status quo*, to negrozot. Attiecīgi jāturpina piemērot nosacījumus, kas valsts tiesām ļauj apturēt valsts administratīvos aktus, ar kuriem īsteno Kopienu normas, ko Tiesa noteica lietā *Zuckerfabrik*.

53 — Tiesas 1989. gada 2. februāra spriedums lietā 94/87 Komisija/Vācija (*Recueil*, 175. lpp., 9. punkts) un 2000. gada 27. jūnija spriedums lietā C-404/97 Komisija/Portugāle (*Recueil*, I-4897. lpp., 40. punkts).

54 — Francijas valdība atsaucas uz Reģionu komitejas atzinumu par "Priekšlikumu Padomes regulai (EK), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK līguma 93. panta piemērošanai" un uz "Reģionālajām un vietējām rīcības iespējām ekonomikas politikā un Kopienas kontrolē pār valsts atbalstu" [*CdR* 284/98, galīgā redakcija] (OV 1999, C 93, 64. lpp.).

Lietderīgi atzīmēt, ka šajā spriedumā Tiesa uzlika tos pašus nosacījumus kā tos, kas jāievēro, lai pieņemtu pagaidu pasākumus Tiesā notiekošajā procesā [55].

79. Pirms šādas rīcības valsts tiesai jāizvērtē, vai ir ievēroti nosacījumi, kas tai atļauj noteikt apturēšanu. Saglabājot apstrīdētās normas automātisko raksturu, Francijas likumdevējs pieņem, ka šie nosacījumi ir ievēroti visos procesos, kuriem norma piemērojama un kuros runa ir par Kopienu tiesību efektivitāti; šī attieksme ir pilnīgi nesaderīga ar Līgumā noteikto ārkārtas stāvokli pagaidu pasākumiem.

80. Turklāt Francijas likumdevējs neļauj Francijas tiesām apsvērt, vai Kopienas tiesību akts zaudētu visu efektivitāti, ja tas netiktu nekavējoties īstenots, kā to prasa iepriekš minētais spriedums [56], neļaujot tām pēc savas ierosmes izvērtēt Kopienu tiesības, it īpaši tāpēc, ka Francijas tiesībās nav normas, kas kompensētu Vispārējā vietējo valsts pārvaldes iestāžu kodeksa L 1617-5. panta efektu [57].

81. Tāpēc šis pants, it īpaši tā ietekme uz maksājuma pieprasījumiem, kas izdoti saskaņā ar Lēmumu 2002/14, ir pretrunā efektivitātes principam, jo tas dod pamatu nesamērīgai pagaidu aizsardzībai, jo tā tiek piešķirta automātiski un neļauj valsts tiesai īstenot savas pilnvaras *Zuckerfabrik* spriedumā noteiktajās robežās.

82. Rezumējot, nav iespējams atbalstīt Francijas valdības argumentus par to, ka tika izdarīts viss iespējamais, lai izpildītu Lēmumu 2002/14, un, ņemot vērā visu iepriekš minēto, ir jāsecina, ka Francijas Republika nav izpildījusi savus pienākumus, īstenojot šo Kopienas aktu ar tādiem procesuāliem līdzekļiem, kas ierobežo Kopienu tiesību efektivitāti, kā rezultātā nav atgūts *Scott SA* nelikumīgi piešķirtais valsts atbalsts.

55 — Spriedums lietā *Zuckerfabrik*, 27. un turpmākie punkti.

56 — *Ibidem*, 31. punkts.

57 — Ciktāl tas attiecas uz rezultātu, tad Francijas tiesiskajam regulējumam ir zināma līdzība ar Beļģijas regulējumu, kas bija pamatā 1995. gada 14. decembra spriedumam lietā C-312/93 *Peterbroeck* (*Recueil*, I-4599. lpp.), kurā Tiesa nosprieda, ka Kopienu tiesības nepieļauj tādas valsts tiesību procesuālās normas piemērošanu, kas aizliedz valsts tiesai pēc savas ierosmes pārbaudīt, vai valsts tiesību norma ir saderīga ar Kopienu tiesību normu, uz kuru tiesvedības dalībnieks noteiktajā laikā nav norādījis; L 1617-5. panta piemērošana *ex lege* nozīmē, ka Francijas tiesai nav iespējams izskatīt maksājuma pieprasījumu izpildes apturēšanu, no kā izriet, ka tā arī pēc savas ierosmes nevar atsaukties uz Kopienu tiesībām.

3) Līdzvērtības princips

83. Komisija izsaka pārmetumus par līdzvērtības principa neievērošanu, jo saskaņā ar Francijas tiesībām akta apstrīdēšana vienīgi aptur attiecīgā nodokļa samaksas pienākumu, kad kompetentā tiesa tā nolemj [58], un norāda, ka visa veida maksājuma pienākumi, kas rodas negatīva galīgā lēmuma rezultātā, ir apskatāmi saskaņā ar valsts tiesību aktiem, kas labāk var nodrošināt Regulā Nr. 659/1999 prasīto tūlītēju un efektīvu īstenošanu.

84. No savas puses Francijas valdība atbild, ka vietējo valsts pārvaldes iestāžu izvēlētā procedūra neatšķiras tajā ziņā, vai atmaksājamo summu maksājuma pieprasījumi izdoti Kopienas vai valsts līmenī, un tāpēc Francijas valdība uzskata, ka procedūra ir objektīva un nepārkāpj līdzvērtības principu.

85. Saskaņā ar šo pamatprincipu, kas pakāpeniski ir zaudējis savu sākotnējo bardzību [59], Kopienu aktu neesamības gadījumā dalībvalsts tiesiskajā sistēmā ir jānosaka "tiesvedības procesuālie noteikumi, kuriem ir jānodrošina aizsardzība tiesībām, kuras no Kopienu tiesību tiešās iedarbības gūst indivīdi" [60].

86. Turklāt Tiesa ir nospriedusi, ka valsts tiesām ir jāpārbauda, vai procesuālie noteikumi, kuru mērķis ir nodrošināt ar Kopienu tiesībām indivīdiem piešķirtās tiesības, atbilst vienlīdzības principam [61]. Izpildot šo uzdevumu, valsts tiesai jānosaka kritēriji līdzīgas prasības identificēšanai saskaņā ar valsts tiesībām un jāapstiprina, ka to piemērošana būtu izdevīgāka nekā prasības par iespējamo Kopienu tiesību pārkāpumu [62].

87. Tā kā vienīgi valsts tiesām ir zināšanas par procesuālajiem noteikumiem, kas ļauj veikt šo salīdzinājumu [63], nav brīnums, ka par līdzvērtības principa ievērošanu lielā mērā atbild valsts tiesas. Tomēr šajā lietā Vispārējā vietējo valsts pārvaldes iestāžu kodeksa L 1617-5. pants nepiešķir Orleānas *Tribunal administratif* gandrīz nekādas iespējas pildīt savus uzdevumus, kā jau atzīmēju iepriekš.

58 — Komisija atsaucas uz *Memento Fiscal 2004*, red. *Francis Lefebvre*, 8. izd., 2003, 1033. lpp., 7010. un turpmākie punkti.

59 — Sevón, L. "El juez nacional como juez comunitario: el principio de autonomía procesal y sus límites", *Coloquio sobre la cooperación entre el Tribunal de Justicia y los órganos jurisdiccionales nacionales*, Eiropas Kopiena, Luksemburga, 2003, 62. lpp.

60 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Rewe*, 5. punkta trešā daļa.

61 — Tiesas 1998. gada 1. decembra spriedums lietā C-326/96 *Levez* (*Recueil*, I-7835. lpp., 39. punkts). Skat. arī 1997. gada 10. jūlija spriedumu lietā C-261/95 *Palmisani* (*Recueil*, I-4025. lpp., 33. punkts).

62 — Girerd, P., *op. cit.*, 79. lpp. Skat. arī Kapteyn, P. J. G. un VerLoren van Themaat, P., *An Introduction to the Law of the European Communities: from Maastricht to Amsterdam*, Izd. Kluwer, 3. izd., Londona, 1998, 561. lpp.

63 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Levez*, 43. punkts.

88. Tāpēc, no vienas puses, Tiesai nav jānovērtē Francijas tiesību normas; no otras puses, Tiesa lietā *Edis*, kas arī bija par finansiālu jautājumu, nosprieda, ka līdzvērtības principa ievērošana nozīmē, ka attiecīgā procesuālā norma ir vienādi piemērojama gan prasībām par Kopienu tiesību pārkāpumiem, gan prasībām par iespējamajiem valsts tiesību pārkāpumiem attiecībā uz tiem pašiem maksājumu vai nodevu veidiem; šo principu nevar interpretēt kā tādu, kas uzliek pienākumu dalībvalstij paplašināt tās labvēlīgākos noteikumus, kas saskaņā ar valsts tiesībām regulē atgūšanu, attiecībā uz visām nodokļu un nodevu, kas ieturētas, pārkāpjot Kopienu tiesības, atmaksas prasībām [64].

89. Tā kā ir vispārzināms, ka uz apstrīdētajiem maksājuma pieprasījumiem attiecas tās pašas procedūras kā uz maksājuma prasījumiem, kas izriet no Francijas tiesību normām, tad nešķiet, ka būtu notikusi diskriminācija, izpildot Lēmumu 2002/14. Situācija būtu citāda, ja Komisija būtu izraudzījusies atšķirīgu metodi, lai īstenotu savu lūgumu par *Scott SA* nelikumīgi piešķirtā valsts atbalsta atmaksu, bet šīs grūtības ir saistītas ar jautājumu par efektivitātes principa robežām, ko esmu jau izskatījis.

90. Saskaņā ar iepriekš minētajiem apsvērumiem es iesaku Tiesai nospriest, ka Francijas Republika nav izpildījusi savus pienākumus tādējādi, ka, lai arī atbalsta atgūšanai izvēlētā metode nepārkāpa līdzvērtības principu, tomēr valsts pārvaldes iestāžu izdoto maksājuma pieprasījumu automātiska apturēšana neļauj nekavējoties atgūt valsts atbalstu, kā to prasa Regula Nr. 659/1999, tādējādi apdraudot Kopienu tiesību efektivitāti.

C — *Par Francijas Republikas iespējamo lojālas sadarbības principa pārkāpumu* [65]

91. Stingri vērtējot, secinājums, ka Francijas Republika ir pārkāpusi efektivitātes principu, padara nevajadzīgu jautājuma aplūkošanu par Francijas Republikas rīcības sekām pirms šī procesa, līdz ar to attiecīgie apsvērumi šajā secinājumu daļā būs rezumējuma veidā un tiks pasniegti pakārtotā veidā.

92. Komisija pārmet, ka Francijas Republika tai ir iesniegusi nepareizu informāciju par Lēmuma 2002/14 īstenošanas virzību; precīzāk, tā atsaucas uz to, ka savā 2003. gada 2. jūlija vēstulē Francija ziņoja, ka "tiesa ir

64 — Tiesas 1998. gada 15. septembra spriedums lietā C-231/96 *Edis* (*Recueil*, I-4951. lpp., 36. punkts).

65 — Šī iebilduma pieņemamība nav apšaubāma, jo, lai gan tas ir ietverts atbildē uz iebildumu rakstu, kas varētu apšaubīt tā pieņemamību, tas balstās uz faktu, kas prasītājam bija zināms pirms tiesvedības uzsākšanas Tiesā.

apturējusi tiesvedību un gaida, kad [Pirmās instances tiesa] pieņems nolēmumu par Komisijas lēmuma spēkā esamību".

93. Francijas Republika šajā sakarā nav iesniegusi nekādus apsvērumus.

94. Lai gan EKL 10. pantā noteiktais lojālas sadarbības pienākums, to pareizi interpretējot, uzliek dalībvalstīm pienākumu labticīgi sadarboties ar Kopienas iestādēm, tomēr ne katra kļūda, lai cik uzkrītoša tā būtu, tieši pamato atzinumu, ka dalībvalsts nav izpildījusi savus pienākumus.

95. Nav nekādu šaubu, ka Francijas valsts pārvaldes iestāžu vēstulē pieļautā kļūda traucēja Komisijas uzsāktajam procesam, kas aptvēra prasību par valsts tiesas rīcību. Tomēr, nevēloties mazināt šādas neveiksmīgas neuzmanības nozīmi, kuru radījis rūpības un uzmanības trūkums, kas nav sagaidāms no dalībvalstu pārvaldes iestādēm, kļūda neatņem Komisijas prasībai būtību, nedz arī ietekmē pārējos izvirzītos iebildumus.

96. Tādējādi pietiktu ar to, ka Francijas pārvaldes iestādēm izsniegtu brīdinājumu un lūgtu tām turpināt rīkoties saskaņā ar to parasto rūpību. Francija, kas ir viena no Kopienas dibinātājām, lielā mērā vienmēr ir bijusi Eiropas integrācijas dzinējspēks, izrādot uzticamu un konstruktīvu attieksmi.

97. Līdzīgi būtu risināms Komisijas iebildums par to, ka Francijas Republika ir pārkāpusi sadarbības pienākumu, ignorējot un neatbildot uz vairākām Komisijas vēstulēm.

98. Neskatoties uz to, ka šāda veida rīcība ir nepieklājīga un apdraud labas attiecības starp dalībvalstīm un Kopienas iestādēm, tai nav iespējams piešķirt juridiskas sekas. Turklāt dalībvalstis var brīvi izvēlēties tādu aizstāvības stratēģiju, kas vislabāk atbilst to interesēm.

99. Ņemot vērā iepriekš minēto, es uzskatu, ka Tiesai jānoraida prasības pamats par to, ka apstrīdētā rīcība ir EKL 10. pantā noteiktā lojālas sadarbības pienākuma pārkāpums.

D — *Nobeiguma apsvērumi*

100. Ja man kādreiz kāds būtu teicis, ka Semjuels Bekets [*Samuel Becket*] savai slavenajai lugai "Gaidot Godo" [66] varētu būt guvis iedvesmu no valsts atbalsta atgūšanas procesiem, es noteikti tam nebūtu ticējis, tomēr, kā es šajos secinājumos konstatēju, tad Komisijas noturīgā pacietība, gaidot uz atbalsta atmaksu, man atgādina šo lielisko absurda teātri.

101. Vairāk nekā divdesmit gadus pēc tam, kad *Scott SA* tika piešķirts valsts atbalsts, un gandrīz sešus gadus pēc tam, kad atbalstam vajadzēja būt atmaksātam, tikai nedaudz vairāk par 1 % ir atmaksājis uzņēmums, kuram likteņa ironijas dēļ tas saskaņā ar Lēmumu 2002/14 pat nebija jādara!

102. Līdz ar to, ņemot vērā Tiesā izskatāmo lietu skaita palielināšanos par to pašu priekšmetu, uz kuru es iepriekš atsaucos, man ļoti grūti dalīties optimismā, kas valda atsevišķu akadēmiķu starpā, attiecībā uz tādu neapmierinošu un pretrunīgu normu piemērošanas risku novēršanu, kas regulē valsts atbalsta atgūšanu, pateicoties dalībvalstu procesuālās autonomijas principa pakāpeniskai norobežošanai, kas izriet no prasībām sakarā ar pienākumu neizpildi, prasībām par tiesību aktu atcelšanu un lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu [67].

103. Nevēloties kritizēt Tiesas darbu šajā jomā, kas tai turklāt jāveic ar ierobežotiem Līgumā noteiktajiem līdzekļiem, kurā nav paredzēts piespiedu izpildes process, neveiksmīgajai situācijas īstenībai un trūcīgajām atgūtajām naudas summām būtu jākļūst par pamatu vispusīgam cēloņu apskatam.

104. Pirmkārt, uzmanība būtu jāpievērš to Eiropas Savienības valstu neskaidrajam stāvoklim, kas bez ierobežojumiem piešķir valsts atbalstu, iespējams, cildenu iemeslu dēļ, bet pretrunā Kopienu tiesībām. Kad šīm valstīm vēlāk lūdz izrādīt vajadzīgo sadarbību, lai atgūtu nelikumīgi piešķirto atbalstu, procesā sakarā ar pienākumu neizpildi, kas Komisijai jāuzsāk, tā kā cita veida rīcība atkārtoti nav devusi apmierinošu rezultātu, aizstāvībai tiek izvirzīti visneparastākie argumenti, protams, tas notiek gadījumos, kad Komisija vispār saņem atbildi un ja tā nav

66 — Bekets, S. "Gaidot Godo", [spāņu valodā] tulkojusi *Ana María Moix*, Red. *Tusquets*, Fabula; 7. izd., Barselona, 2003.

67 — Lenaerts, K. "L'articulation entre ordres juridiques à l'œuvre: le régime de récupération des aides d'État versées en violation du droit communautaire", *Problèmes d'interprétation: à la mémoire de Constantinos N. Kakouris*, Izd. Bruylant, Brisele, 2004, 282. lpp.

nostādīta tādā situācijā kā šajā gadījumā — kā pulkvedis, kuram neviens neraksta [68].

105. Otrkārt, Komisija varētu efektīvāk pārraudzīt atmaksas prasību šajā jomā, jo tai ir plaša diskrecionārā vara, bet nav piešķirti piemērotākie līdzekļi, lai pārvarētu šķēršļus valsts atbalsta atgūšanai, un turklāt attieksmes ziņā Komisija svārstās no pārāk elastīgas vienā gadījumā līdz pārāk utopiskai un nepiekāpīgai citā gadījumā, kura pareizi apzīmēta kā "ārējā bardzība" [69].

106. Komisija bieži kā pēdējo iespēju izmanto prasības celšanu Tiesā, prasot atzīt, ka attiecīgā dalībvalsts nav izpildījusi tās pienākumus. Tomēr sasniegtie nepilnīgie rezultāti man liek nonākt pie diviem secinājumiem.

107. No vienas puses, spriedumi, kas pieņemti lietās, kas celtas saskaņā ar EKL 226. pantu vai, kā tas ir šajā lietā, saskaņā ar EKL 88. panta 2. punkta otro daļu, nekompensē piespiedu izpildes procesa trūkumu Kopienu tiesībās un tāpēc to efektivitāte ievērojami samazinās. Būtu gandrīz bērnišķīgi uzskatīt, ka šie lēmumi nosaka pamatu sekojošajam naudas sodam atbilstoši EKL 228. pantam, jo tas nāk par labu tām personām, kuru interesēs ir novilcināt valsts atbalsta atmaksu. Šajā situācijā būtu lietderīgi ieteikt selektīvāk izmantot procesu par pienākumu neizpildi, novērtējot, kuras lietas patiešām varētu būt piemērs un kuras — atklāt vājo sadarbību no dalībvalstu puses. Komisijai ir labi zināmi kritēriji, lai noteiktu vissteidzamākās lietas.

108. No otras puses, pieejamais procedūru loks, lai izskatītu šīs problēmas, ir pārmērīgs un tam nav nekāda sakara ar zemajiem ienākumiem, kas saņemti atmaksas veidā. Nekas netraucē pārsūdzēt lēmumu par atbalsta atgūšanu Pirmās instances tiesā vai vēlāk iesniegt apelācijas sūdzību. Tāpat var apstrīdēt pasākumus, ar kuriem dalībvalstī tiek īstenotas Kopienu tiesību normas, ko bieži pavada grūtības, kā parādīja šī lieta. Tāpat valsts tiesai ir iespējams uzdot prejudiciālu jautājumu par tāda Kopienas lēmuma spēkā esamību, kas ir pamatā valsts adminis-

68 — Novelē "Pulkvedim neviens neraksta" Gabriels Garsija Markess [*Gabriel García Márquez*] stāsta vēl vienu stāstu par traģisku un cerību pilnu gaidīšanu, proti, par pulkvedi, kurš daudzus gadus katru nedēļu iet līdz upei, lai sagaidītu laivu, kas atved pastu un, iespējams, ilgi gaidīto vēstuli no galvaspilsētas, kas apstiprinātu, ka viņam piešķirta pensija par piedalīšanos vienā no revolūcijām, kas satricināja valsti, kurā notiek darbība. Tā kā viņam nav nekāda amata, nedz nodarbošanās, viņš cer, ka šī pensija ļaus viņam dzīvot labāk, un pulkvedis ar katru reizi grimst dziļākā nabadzībā. Beigās, kad viņa sieva ēdienā sāk likt akmeņus, lai kaimiņi nedomātu, ka viņiem nav ko ēst, vēstule ar labajām ziņām vēl aizvien nav pienākusi.

69 — Karpenschif, M. "La récupération des aides nationales versées en violation du droit communautaire à l'aune du règlement n° 659/1999: du mythe à la réalité?", *Revue trimestrielle de droit européen*, 37 (3), 2001. gada jūlijs/septembris, 551. un turpmākās lpp., it īpaši 563. lpp.

tratīvajai rīcībai, vai par valsts tiesību akta, kas īsteno šo lēmumu, saderīgumu. Turklāt Komisija brīvi izmanto procedūru par pienākumu neizpildi, kad atmaksa nav gaidāma.

109. Šo pasākumu arsenāla izmantošana ilgst gadiem un nepārspēj noturīgo kavēšanos, kas notiek šajās situācijās, jo ir maz piemēru ar dalībvalstīm, kurām būtu tāda struktūra, kas piemērota atmaksai, un valsts atbalstu aizliedzoša politika, kurai būtu kaut mazākā līdzība ar Kopienas prasībām.

110. Visbeidzot, nedrīkst aizmirst prasību, ka konkurence atjaunojama ar atpakaļejošu spēku attiecībā pret brīdi, kad tika piešķirts atbalsts. Šajā lietā atsaukšanās uz šo valsts atbalsta tiesību aktu pamatiemeslu [70] robežotos ar sarkasmu, jo tirgus izkropļošana sākās gandrīz pirms divdesmit gadiem. Uzņēmumi, kas prasīja iepriekšējās situācijas atjaunošanu, noteikti vairs nepastāv vai būs centušies nodrošināt sev līdzīgas priekšrocības. Ir skaidrs, ka utopiskais mērķis pienācīgi neatspoguļo patiesās vajadzības, kuras šajā jomā ir noteicošās.

111. Īsumā, ņemot vērā situāciju šajā Kopienu tiesību jomā, saprotams, ka ir būtiski sīkāk saskaņot mehānismus, lai sasniegtu Regulā Nr. 659/1999 [71] noteiktos mērķus, tādējādi izvairoties no nebeidzamu nevajadzīgu prasību straumes, kas nav vajadzīgas, jo tās nav efektīvas.

VI — Par tiesāšanās izdevumiem

112. Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis otrs lietas dalībnieks. Tā kā es ierosinu Tiesai apmierināt Komisijas celto prasību, kas lūdza piedzīt no Francijas Republikas tiesāšanās izdevumus, šai valstij jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

70 — Man jāpaskaidro, ka es nekritizēju Tiesas pastāvīgo judikatūru, saskaņā ar kuru nelikumīgi piešķirta atbalsta atgūšana ir loģiskas sekas secinājumam par to, ka atbalsts ir nelikumīgs (1991. gada 21. marta spriedums lietā C-305/89 Itālija/Komisija, *Recueil*, I-1603. lpp., 41. punkts); bet, attiecinot šo pieeju uz tirgum nodarītā kaitējuma novēršanu saskaņā ar Regulas Nr. 659/1999 13. apsvērumu, šī regula kļūst fiktīva, samākslota, tikai sapnis.

71 — Tādu pašu viedokli pēc būtības izsaka Karpenschif, M., *op. cit.*, 590. un turpmākās lpp.; attiecībā uz valstu procesuālo tiesību aktu vispārīgāku tuvināšanu, skat. arī Peleki-Vellios, C. "Le principe de l'autonomie procédurale à la lumière de la jurisprudence Peterbroeck et Van Schijndel", *Actualités du droit*, 1998, 68. un turpmākās lpp., it īpaši 92. lpp.

VII — Secinājumi

113. Saskaņā ar iepriekš minētajiem apsvērumiem, es ierosinu Tiesai:

1) nospriest, ka, noteiktajā termiņā neizpildot Komisijas 2000. gada 12. jūlija Lēmumu 2002/14/EK par Francijas piešķirto valsts atbalstu *Scott Paper SA/ Kimberly-Clark* un neatgūstot attiecīgo atbalstu, Francijas Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek EKL 249. panta ceturtā daļa un šī lēmuma 2. un 3. pants;

2) piespriest Francijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.